

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iacobi Brvckeri Regiae Scient. Societatis, Qvae Berolini
Floret, Membri Historia Critica Philosophiae**

A Tempore Resvscitarvm In Occidente Litterarvm Ad Nostra Tempora

Brucker, Johann Jakob

Lipsiae, 1744

Capvt Primvm. De Philosophia Gentivm Asiaticarvm In Genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-28327

LIBER TERTIVS.
DE PHILOSOPHIA EXOTICA.

CAPVT PRIMVM.
DE PHILOSOPHIA GENTIVM ASIATICARVM IN GENERE.

§. I.

*Philosophia
exotica qua-
lis hic intel-
ligenda?*

Tandem vniuersam Europam perlustrando, quid recentiori aetate in philosophia colenda praestiterit virorum ingenii laude florentium diligentia, amplissima commentatione enarrauimus. Et sic quidem diuturni et molesti cursus finem facere liceret, nisi barbaricae philosophiae veteris recordatio, quam in limine huius operis recolimus, moneret, vt priusquam historiae philosophicae finem imponamus, ad reliquarum quoque gentium, quae extra Europam hodie viuunt, mores, instituta, doctrinam et eruditionis modum respicientes exploremus, vtrum apud eos aliquis philosophiae vsus obtinuerit, hodieque obtineat. Nam nec regionis situs, nec climatis varietas, nec singularis morum conditio obstant, quo minus in omni terra philosophia excoli possit, quamuis miris modis impedire vel promouere eius incrementa valeant. Nec deesse orientalibus aliisque populis ingenia philosophiae apta, ex historia philosophiae barbaricae, iisque, quae in *Tomi primi* fine, et in *Tomo secundo* de philosophia Orientali, itemque *Tomo tertio* de philosophia Saracenica et Muhammedanorum diximus, est manifestum. Falluntur autem, qui philosophiae exoticae nomen audientes, eam sibi philosophiae notionem fingunt, quae apud Europaeas gentes obtinet. Hoc enim sensu, si Sinenfium Iaponensium et Indorum sectas quasdam excipias, philosophiam neque in India orientali neque in occidentali reperias. Sed vt antiquissimis temporibus inter gentes barbaras religionem et philosophiam artissimo vinculo colligatas fuisse, et vna in sede moratas suo loco euidentissimis speciminibus demonstratum est; ita et nostro adhuc seculo idem fere obtinere, et philosophiam fere omnem circa diuina versari indubitatis peregrinantium testimoniis constat. Itaque de philosophia exotica acturis, historia religionum exploranda, et excutiendum diligenter est, quid gentibus Asiae, Africae et Americae, regiones incolentibus de Deo et attributis diuinis, de spiritibus, de origine et creatione mundi, de causis rerum naturalium, de virtutum praeceptis, et status animae humanae post mortem conditione visum

vifum fit? unde sua dogmata hauserint? an rationis scintillas secutae aliquid de iis tradiderint? an traditioni vetustae aliquid debeant? quo pacto philosophiam Europaeam ad ipsas delatam exceperint, quam ingenii ratiocinantis emendationem ex conuersatione philosophorum Europaeorum admiserint? quaeque alia huius generis in hac historiae parte possunt exquiri, et ad quae capita non modo religionum exoticarum consideratio, sed et philosophiae in illis versantis historia reuocari potest. Et haec quidem curiose excutere omnino historiae eruditionis interest, at plenum difficultatibus, quae sine dubio hactenus viros doctos deterruerunt, vt hanc historiae eruditae partem intactam relinquerent. Non negamus, tentauisse quosdam historiam religionum exoticarum et his simul speciminibus nonnulla attulisse, quae ad philosophiae exoticae illustrationem faciunt. Nota enim est ALEXANDRI ROSSAEI diligentia, a DAVIDE NERRETERO aucta et castigata, cui *Templum Iudaico-Ethnicum* Gallica et Germanica lingua ^a vulgatum debemus; itemque ABRAHAMI ROGERI *Patens ianua ad abdita gentilismi mysteria*, cui amplissimas obseruationes de rebus ad religionem gentium Asiaticarum, Africanarum, et Americanarum spectantibus adiecit vir eruditissimus multaeque lectionis CHRISTOPHORVS ARNOLDVS. Tum IOVETI *Historia religionum omnium regnorum mundi, iterata cura emendata, aucta et meliori ordine concinnata*: splendidum quoque opus, quod nuper immortalis famae chalcographus BERNARDVS PICARTVS, moliri coepit, quodque *ἐπιτύχη* atque descriptiones *Religionum, consuetudinum et ceremonialium omnium in mundo populorum* exhibet. Ast vt verum fateamur, votis nostris scriptores cetera de hac eruditionis parte praeclare meriti non ex toto faciunt satis. Nam nec ipsi in illis locis fuerunt, quorum hominum religionem atque ceremonias describunt, sed sola peregrinantium fide nituntur; nec accurate ad dogmata et placita gentium attenderunt, curiosi magis in ritibus delineandis, quam doctrinis describendis: plerique etiam, qui talia attigerunt, delineasse ea credendi viuendique praecepta contenti, quae comperta ipsis erant, iudicium non interposuerunt, et de causis, origine, fontibus, discrimine dogmatum, sectis similibusque, quae ad historiam dogmaticam requiruntur, vel plane nihil, vel pauca admodum attulerunt, sine quibus tamen momenti nihil, quod iuuare queat, ad historiam philosophiae exoticae afferri potest. Non ignoramus anonymum Gallum, qui *Historiam philosophiae gentilis* condidit, ex scriptoribus itinerariis potiora dogmata curiosa diligentia congeffisse, at cum nec iudicii, nec accuratationis, nec philosophiae satis ad tanti momenti argumentum attulerit, tentasse magis aliquid, quam perfecisse censendus est, vt alibi demonsttrauimus ^b. Optamus itaque vt hanc eruditae historiae partem aliquis critico oculo intuitus, accuratiorem religionum exoticarum

Iii ii 3

carum

a) Norimb. 1701. 8.

b) Or. Vindel. mel. II.

carum historiam pandat, cuius specimen in *Historia Christianismi Indorum* elegantissimum dedit desideratissimus CROZAEVS, hoc enim pacto demum licebit ea feligere, quae ad philosophiam exoticam pertinent. Interim, cum pleraque peregrinantium narrationibus et fide consent, ad eos scriptores confugiendum est, qui sinceritatem et attentionem probauerunt, et philosophiae non fuere expertes. Quales non ita multos esse fatebitur, qui exploratorem itinerariorum egit, et quis scripserit, quoue modo, quibus auxiliis &c. confiderauit. Plerique enim ab iis disciplinis imparati accesserunt, quae ad huiusmodi argumentum enucleandum requiruntur: quidam praecudio seducti, similem esse philosophiam exoticam domesticae, miras nugae commenti sunt: in nonnullis fides, in haud paucis accuratio desideratur, cuius exempla esse possunt itineraria quae Vincentius le Blanc, Tauernier, Mandeslo, Struis, Sadeur, Masse, Leguat, Paulus Lucas similesque vulgarunt. Et laudant quidem viri docti industriam Petri della Valle, Teuenotii, Olearii, Francisci Pirardi, Chardini, Choisi, La Loubere, Tachardi, Geruafii, le Comte, Martini, Tournefort, le Brun, Nicolai de Graef, Beaulieu, Baldenii, Maundrelli, Sponii, Weleri, Wanslebi, Renneforti, Flacourtii, Bosmanni, le Maire, Champain, Rocheforti, Hennepini, Tonti, La Poterie, Denis, Gage, Correal, Tertre, Feuillée, Labati, Fresieri, Dampieri, Rogeri, Monconiffi, Missioni, Kaempferi aliorumque: ast, ne hos quoque omnia ea attulisse, sine quibus historia religionum accurata dari nequit, ipsa docet inspectio et experientia. Ex quo intelligitur, philosophiae quoque exoticae historiam accuratam inter desiderata adhuc reponendam esse, et integram tractationem poscere. Paulo pleniora et certiora de Indorum gente quae Malabarica dicitur, de amplissimo Sinarum regno, et de Iaponiae populis virorum doctorum, qui in istis oris fuerunt, attulit industria: maxime, qui ad Christianam religionem in istis regionibus plantandam ablegati sunt, quosque missionarios dici moris est, complura de his Asiae partibus retulere, non plane praetereunda. Imprimis finarum philosophia, magnum ab eo tempore strepitum edidit, quo Romanae ecclesiae placitis imbuere gentem acutam et eruditam legati sedis Romanae conati sunt. Intelliget ex his, lector aequus et attentus, nobis non monentibus, talem, qualem ipsi exoptamus poscimusque philosophiae exoticae historiam hoc loco condi non posse. Integram enim et specialem tractationem postulat, nobis autem strictim tantum potiora carpere licet, eaque afferre, quae aliquam eius rei notitiam faciunt, et in historia philosophiae vniuersali non possunt omitti. Instituti itaque nostri memores, paucis, quae ex historia gentium Asiaticarum memorabilia huc pertinere videntur delibabimus, tum populos Malabaricos, Sinenfes et Iaponenses singulari tractatione explorabimus, pauca quaedam in fine addituri de philosophia Canadensium in America, quae nostro tempore aliquam considerationem mereri visa est.

§. II.

c) Vid. Mem. de Trevoux 1729. Août art. 1.

§. II. Totius Asiae incolae, in Muhammedanos gentiles et Christianos discescere licet, si de religione quaeritur. Habet enim innumeras Muhammedes sectatores in Asiae regionibus, reliquae gentes auita placita et cultum idolorum seruauerunt, Christiani schismatici sunt, ex sectis veteribus, maxime Nestorii prognati ^d. Et hi quidem, quod mireris, tantam plerique ignorantiam prodiderunt, ut quid de philosophia inter Christianos Asiaticos asserere possimus, non reperiamus. Testem volumus eruditissimum CROSAEVM, qui cum gentes Indicas Romanis Graecisque in argumento ad theologiam naturalem spectante praefere non dubitasset, nihil fere de Christianorum acumine philosophico obseruauit, vel placita philosophica retulit. Id quod nemo magnopere mirabitur, qui Christianae religionis inter gentes Asiae vigentis circumstantias, doctorum mores, superstitionem populi regnantem et similia nouerit. Ad Muhammedanos itaque primario respiciendum est, quos delata seculo Islamismi secundo ad Arabes philosophia praeclaris conatibus in hoc doctrinae genere versatos fuisse *Tomo tertio* prolixè narrauimus. Quamuis autem in duas partes discescerit Muhammedanorum religio, quarum vna Abubekrum, altera Alin sequitur, quasque Vatiniano inter se odio flagrare nemo ignorat, totum tamen discrimen in ceremoniis magis et dogmatibus accessoriis versatur, quam in fundamentalibus. Id quod haud obscuris speciminibus deprehendent, qui eam, quam *Tomo tertio* dedimus delineationem theologiae Muhammedanae cum descriptione religionis Persarum comparauerint, quam diligentissimo CHARDINO debemus; in cuius *Itinerario* amplissima de ea commentatio *Partem quartam* occupat. Constat enim Persas, qui sectae Ali adhaerent, in haud paucis, quae de Deo, eiusque attributis operibusque praecipuunt, non dogmata modo, sed et verba theologorum Muhammedanorum inter Saracenos seruare, et eundem in modum praecipere: id quod magnopere mirandum haud est, cum Saracenicæ gens, Persiam totam occupauerit. Et hinc deriuandum quoque est, quod philosophiae inter Saracenos cultae vestigia haud pauca inter Persas deprehendantur, et codices manuscripti haud pauci, teste CHARDINO ^e existant, ex Graecorum et Latinorum philosophorum *ἀπορύεσι* in Persicam linguam translati, quorum adminiculo inter Persas vigere philosophiam ille quoque alio loco ^f affirmat. Turcas vero, qui et ipsi Muhammedismum receperunt, philosophiam a Saracenis excultam eiicere coegit conditio gentis bellicosae, in folis armis posthabitis literarum ornamentis gloriam et felicitatem quaerentis. Dubitandum autem non est, quin inter Muhammedanos ex Turcarum quoque progenie vestigia cultae inter Saracenos philosophiae supersint, quamuis gymnasia scholas, et bibliothecas plerasque euerterit armorum furor, et gentis

Asiatica philosophia in genere considerata.

^d) Horum notitiam potissimum cels. CROSAEVO I. c. et imprimis ASSEMANNO V. C. debemus, cuius Bibliotheca orientalis pulcherrimam sectionem exhibet. ^e) I. c. Praef. ad Hist. Solimani.

^f) P. III. p. 108.

gentis faeuitia. Hodie vero, vbi praeclare mitefcere eius ingenia incipiunt, spes est fore, vt appareat, cultis postliminio elegantioribus literis, feueriores quoque disciplinas reductum iri: fi modo vera sunt, quae noua literaria passim annuntiarunt, non modo praeclare proceres imperii, maxime praefidem, literis fauere et typographia instituta libros mfc. optimos excudi, tabulas quoque geographicas aere incidi, coepisse; huius enim felicitatis literariae specimina ad nos delata sunt, sed et moliri eos academiam scientiarum, moderatoribus nonnullis viris eruditis Europaeis instituendam: ita enim non desperandum, fore, vt et scripta philosophica a Saracenis relicta in vsus publicos inter Turcas traducantur, et accendantur genti amplissimae, positis ferociae moribus Europaeorum elegantiam sensim aemulanti, cupido philosophiae gustandae.

Setta fanatica philosophorum Perfarum.

§. III. Quamuis autem Muhammedanae religionis decreta magna pars incolarum Asiae amplectatur, sunt tamen inter eos quidam, qui a veteribus sectis philosophicis aliquid accepisse, vel reliquias potius seruauisse videntur. Maxime vero orientalis philosophia vestigia sua reliquit, si vera sunt, quae BERNIERIVS refert ^g, recepta esse in Persia atque India inter mysteria harum gentium, et a potiori parte eruditorum Perfarum admitti, et imprimis a Sufyis Perfarum tradi. Hunc enim celeberrimum medicum, qui diu in his terris vixit, et philosophiae mysteriis imbutus iudicare de hoc argumento potuit, si audimus, statuunt hi philosophi: „Deum, siue ens illud supremum, quod Achar vocant, quodque immobile et immutabile est, non solum animas produxiffe, ex propria sua substantia, sed etiam in vniuersum, quicquid materiale est et corpus habet in mundo: et hanc quidem productionem ad Deum non tantum pertinere, velut caussam efficientem, sed tanquam ad formalem et materialem, nempe quemadmodum aranea ex sinu suo telas educit, et retrahit quoque quoties placuerit. Creationem itaque nihil esse aliud, quam extractionem siue productionem et extensionem substantiae diuinae, et telas quasi ex visceribus Dei protractas; et similiter destructionem nihil esse aliud, quam retractionem eiusdem diuinae substantiae, hincque diem extremum, qui eorum lingua audit Maperle vel Perlea quique omnia destructurus sit, nihil aliud futurum esse, quam retractionem totalem omnium earum telarum, quas Deus ex se ipso protraxit et eduxit. Ergo nihil esse realiter et effectiue, quod tangimus, videmus, gustamus, sed totum hunc mundum esse somnii genus et meram illusionem, tot enim tamque diuersas res non nisi reapse vnam eandemque realitatem esse, nempe ipsissimum Deum; quemadmodum numeri prorsus omnes non nisi vnitates sint ex prima multiplicata productae. Quod si miri huius commentum ratio ab illis postuletur, qua ratio ille effluxus et refluxus substantiae haec extensio et refractio et diuersa apparitio fiat, quique fieri possit,

g) Suite des Memoires sur l'empire de grand Mogoul p. 202. seqq.

„fit, vt Deus, qui corporeus non est, sed Biapex, vt vocant, immutabilis et incorruptibilis in tot animarum corporumque partes possit diuidi, nihil nisi cōparationes ingeniosas eos quaerentibus reddere: Deum esse velut oceanum immensum, in quo innumerae phialae aqua plenae natent, moueanturque, quaeque, vbicunque fuerint, in eodem oceano existant, et si frangantur, aquae ipsarum eidem, ex quo sumtae sint, et in quo nauerint Oceano iterum velut toti suo vniantur. Vel hoc quoque: Deum esse instar luminis, quod in vniuerso luceat, quod vero mille modis varietur, pro diuersitate obiectorum, quae illuminat, vel secundum diuersos colores vitrorum, per quae refrangitur. Aliter vero et magis solide eos non respondere, sed hoc tantum modo puluerem oculis vulgi obicere. Hoc ipsissimum Spinozae systema esse P. BAYLE ^b contendit, perperam quidem si quid iudicamus, nam apertissime emanationem supponunt, quae cum modificatione Spinozistica confundi non debet, et ipsum, quod de vasculis aqua plenis et in oceano natantibus petere solent simile, satis prodit, diuersam hanc esse hypothesin a Spinozistica, eo quod vasculorum comprehensione aqua ex oceano hausta realiter distinguitur ab ipso oceano, cum secundum Spinozae hypothesin res omnes, quae in vniuerso sunt, similes modo sint bullulis minimis in oceano agitato natantibus. Rectius BERNIERIVS pronuntiauit, Cabbalisticam doctrinam esse, et systema exhibere illi simillimum, quod in Fluddo refutauit Gasfendus. Vnde neque cum Stoico systemate comparari Perfarum doctrina commode potest. Quod si ad origines Persicae philosophiae attendimus, manifestum erit ex iis, quae de systemate Zoroastro *Tomo primo* diximus, esse hoc dogma ex reliquiis Zoroastrianae philosophiae. Quamuis enim Petrus Bayle alique Zoroastri duplex principium coaeternum tribuant, quos nos quoque olim in hoc Bernierii loco explicando sequuti sumus, demonstratum tamen suo loco est, falli viros doctissimos, et Zoroastrem vetus magorum systema, quod dualisticum fuit, ita emendauisse, vt in monadisticum, emanatiuumque conuerteretur, et tamen manerent duo principia contraria, ita vt non spiritualia modo omnia ex primo fonte, Deo Mithra, oriantur et fluant, id est Mithras Oromalden gignat, sed et Arihmanius, siue rerum materialium et corporalium compages re ipsa effluxus ex Deo Mithra sit. Admisisse hoc Zoroastrianum systema philosophiam Orientalem, quae circa nascentis Saluatoris tempora Persiam, Asiam minorem et Aegyptum peruagata est, *Tomo secundo* luculentis, nisi fallimur, testimoniis comprobatum est. Ab his igitur maioribus, et hac imprimis matre genitam esse, hanc arcanam Perfarum philosophiam non est quod dubitemus. Ast toto ea coelo a theologia Muhammedana, illa quoque, quae inter Persas regnat, discrepat; eam enim, Deum cuncta ex nihilo produxisse, sola potentiae et voluntatis suae materia

h) DiG. T. IV, art. Spinoza not. A, p. 254.

teria instructum, affirmare, recte CHARDINVS ⁱ tradit; aliter enim theologi Muhammedani, qui inter Persas vixerunt scripseruntque, quosque adduxere POCOCCIVS ^k et HYDEVVS ^l, non praecipunt. Vnde caute accipienda sunt, quae hic tradit ^m, opinione de *ὁρθοδοξία* Persarum nimis occupatus: Persas Zoroastris religionem constanti praxi, et continuato vsu quotidiano in sua liturgia publica ad hunc vsque diem sine mutatione intemeratam retinuisse, eiusque libros vetustissimos, velut sacra monumenta reuerenter custodire, et incorruptos conseruare, suae religionis et rituum tenacissimos ad rigorem vsque. Haec enim non ad eos Persas pertinere, qui Islamismum secundum explicationem Ali receperunt, ex dictis est manifestum. Quales autem Zoroastrinae doctrinae reliquiae hodie supersint, suo loco iam dictum est. Ex his autem intelligi quoque potest, quid de atheismo sectae huius mysticae apud Persas (reliquos enim de Deo satis pie sentire, Chardini narratio nos conuincit) statuendum sit. Quae enim de Zoroastre, philosophia Orientali, Cabbalistica, Alexandrina, aliisque emanatiui systematis generibus dicta suis locis sunt, huc quoque pertinent.

*Tartari an
religionem
philosophi-
cam colant.*

§. IV. Post Persas Tartarorum nomen et imperium amplissimum in Asia est. Solent enim hoc nomine plerumque omnes illi populi comprehendendi, qui intra et extra Caucasum siue Imaum montem Asiam inhabitant, et ad Sinas vsque extenduntur, quorum imperio Tartarorum gens potita est. Vtrum inter hos quoque populos, et multitudine et viuendi imperandique ratione memorabiles philosophiae vestigia reperiantur, difficile dictum est, cum ea quae de his gentibus haecenus peregrinantium et missionariorum, quos vocant, fide innotuerunt, pauca sint, et a dubitatione omni non remota. Et occupauisse quidem olim haud exiguam Tartariae magnae partem Christianam religionem secundum Nestorii placita traditam, eam autem omnem fere excisam hodie esse, elegantiori commentario explicuit, celeberrimus IO. LAURENT. MOSHEMIVS ⁿ. Hodie religionem Tartarorum aut Muhammedis legem sequi, aut cultum idolorum, in confesso est. Illi in vicinioribus Turcarum regionibus, maxime in magna Bucharia viuunt, hi maiorem Tartariae partem occupant. Et horum quidem religio nondum hodie ita explorata est, vt de ea certi quid statui, eiusque origines satis probabili coniectura definiri queant: nisi quod superstitioni atque incantationibus esse deditos, plebemque innumera idola, velut legatos Dei adorare, vno summo Deo, admirationi magis, quam venerationi, qua superior creditur, exposito, dubitandum eo minus sit, quo minus in eo peregrinantium relationes dissentiant. Ast cum amplissima inter Tartaros collegia eruditorum sacerdotumue sint: qui Lamae dicuntur, pontifex maximus autem Dalai Lama, merito de iis quaeritur, annon, quaedam vestigia

i) l. c. p. 11. k) Spec. Hist. Arabum.

l) De Relig. vet. Persarum.

m) c. 28. p. 348.

n) In Historia ecclesiastica Tartarorum.

ftigia originis philosophicae inter eos reperiantur. Non est autem huius loci et instituti prolixè in hoc argumento versari, et de his originibus dispicere, pauca itaque afferimus, et talia tantum, quae cogitandi de hoc argumento occasionem aliis exhibere queant. Et inualuisse quidem idolorum cultum qui hodie obtinet; inter Tartaros, ex quo Zingis-Chanus rerum summa inter hos populos potitus est, eumque vna cum literis scribendique arte illos a Iuguritarum gente accepisse, viris doctis ^o obseruatum est. Habet autem cultus ille idololatricus fundamentum partim in eo, quod idola esse imagines diuinarum emanationum, siue irradiationum contendunt; partim quod animarum transmigrationem amplectuntur, hincque diuinas animas, quae ex Deo profluxerunt, inhabitare idola credunt. Ita vero *μετεμψυχώσεις*, quae totam Asiam et Africam peruagata est, adiecti sunt, vt non modo in homines, sed in bruta quoque descendere animas statuant. Parum vel nihil esse in his omnibus, quod origines philosophicas sapiat, omnino fatendum est. Ast paulo altius in superstitionis Tartaricae origines inquirentibus nonnihil deprehendere licet, quod magnam dicendis lucem foenerabitur. Praeest, vti dictum Lamis per totam Tartariam omnibus pontifex maximus, magnus Lama dictus, qui in arce cacumini montis verbi Potalae vicini inaedificata habitat. Is incredibile est quanto honore a Lamis omnibus, et Tartaris quoque reliquis idola colentibus afficiatur. Eum immortalem esse communis stupidae gentis persuasio est, eo quod extincto illi alius similis supponitur, corpus defuncti clam subducitur. Et hoc quidem genti superstitioni miris modis deditae a Lamis persuaderi, nobis omnino verisimile videtur: at Lamas, qui mori pontificem suum posse, experientia docti norunt, alium traditionis sensum habere, vero prorsus est consentaneum, recteque obseruatum eruditissimo MOSHEMIO ^o, qui eleganter conicit, homines hos, qui mentes mortalium ex vno corpore in aliud transire putant, idem de primo religionis suae moderatore dicere. Id quod mire confirmat, ex relatione I. O. BAPT. DV HALDE ^o, de nuntio quodam a Tipa siue Chano Tartarorum Dalai Lamae subiecto ad Sinas circa finem seculi proxime elapsi missio. Is inter caetera narrauit, magnum Lamam sedecim ante annis de vita decessisse, morti autem vicinum promississe, se sequenti anno in vitam certo, quem designabat loco, reuerfurum, et vt se bene educarent iussisse, donec ad adultiorem aetatem venisset: mortem autem suam reticerent, respondendo illis qui de ipso essent sciscitaturi, in secessu ipsum viuere; decimo sexto vero post mortem anno luna decima, fasciculum ad imperatorem mitterent, quem ipsis tradiderit, in quo fuerit epistola ad imperatorem, et statua Foë: ipsum enim dixisse *se esse Foë resuscitatum*. Ex hac narratione

Kkk kk 2

fatis

o) Cel. ASSEMANNVS T. III. P. II. c. 9. §. 5. p. 469. МОШЕИМ. l. c. p. 38. seq. Ipsum vero Zingis-Chanum peculiarem religionem formasse, multis docet HOTTINGERVS Histor. eccles. Sec. XV. Sect. II. p. 605. Ast parum religioni eum

tribuisse, si pauca quaedam naturalis pietatis capita excipiamus, ex eius historia apertum est.

p) l. c. p. 135.

q) Descript. de la Chine T. IV. p. 467.

fatis luculenter constat, Dalai Lamam haberi pro eo doctore, in quem conditoris istius religionis, Foë dicti, anima migrauerit. Dicemus de magno hoc impostore, qui totam fere Asiam superstitione et pantheismo repleuit, in sequentibus, et rationibus verisimilibus probabimus, eum fuisse sacerdotem atque philosophum Aegyptiacum, qui in Indiam secesserit, et ab Indici Oceani oris vsque ad Iaponiam cum idololatriae, tum impietatis semina sparferit. Hoc loco id tantum monendum est, multoties eum, tradi, inter homines resuscitatum apparuisse, et animarum transmigracionem inter dogmata exoterica sectatoribus suis tradidisse. Et huius quoque discipulos vsque in Tartariam penetrauisse, inque ea cum cultu idolorum, quem mira vanitate et impietate detestabilis haec secta propagauit, hanc quoque redeuntis subinde Foë, (quem Sommonacodomum Budham, Xekiam, Xiakam, Fotoque, in India, China, Iaponia dici ex sequentibus constabit) apparitionem in successore suo superstitionis populis tradidisse, inde quoque maximam, quam Dalai Lama obtinet, auctoritatem deriuandam esse, admodum est probabile. Qualia vero ab hoc successore Foë, dogmata arcana tradantur, latet, libros enim Lamarum sacros, qui in vrbe Lasa magna religione custodiuntur, nemo haecenus Christianorum inspiciendi veniam nactus est. Coniicere autem licet, in fundamentalibus dogmatibus tum exotericis tum esotericis Tartarorum religionem et placita, cum reliquarum eius sectatorum, quos inter Siameses, Peguanos, Indostanos, Sinas, Iaponensesque habet, decretis conspirare, de quibus iam porro disquirendum est.

*Indorum
philosophia
an atheismo
infecta.*

§. V. Ex Tartaria in Indiam descendentes in amplissimis, quas complectitur, regionibus, crassissimam regnare superstitionem, omni lumine rationis philosophico extincto, peregrinantium fide discimus. Pauca tamen de interioris Indiae regionibus, incolis, religione nota sunt, et pleraque insuper fide sublesta suspecta. Propius illarum terrarum mores, cultus, religio innotuere, quae ad littora oceani sitae, nauigantium curiositati explorandae patuere. At heic quoque ignorantiam obtinere putidissimam, et religionis coecitatem tantam, quantam vix cogitare licet, ex itinerariis fide dignis nouimus. Id quod permouit viros doctissimos, Io. LOCKIUM^r, et CROSAEVM^s, vt post LOVBBERIVM^t numinis supremi ignorantiam his populis tribuerent; quamuis enim Sommonacodomum velut magnum Deum adorent, de summo tamen rerum creatore tacent, vnde atheismi quoque notam Siameses a nonnullis iniustam sustinent, quos sibi plane non constare in religione, cultuae Dei obseruauit P. BAYLE^u. Nostrium hoc quidem loco non est, de atheismo gentium Indiae disputare, monere tamen heic ab instituto nostro alienum non est, patere ex earum gentium, quae Malabaricae dicuntur, religione, systema emanatum, quo innumerae deitatis personae ex vno numinis fonte progressae, et mundi

r) De Intell. hum. L. I. c. 3. §. 15. p. m. 70.
s) Stat. Christian. Indici, L. VI. p. m. 645. seq.

t) Itiner. Siam. T. I. p. 395.
u) Dict. T. IV. art. Ruggeri, not. D. p. 103.

di partibus regendis praefectae statuuntur, Indiam quoque totam occupauisse *, et omni, quae in regionibus, Siam, Arekan, Laos, Camboiae, Cochinchinae aliisque obtinet, et foedissima superstitione colitur, idololatriae originem dedisse. Cum enim viderent nationes infelices, et supremae ignorantiae vinculis detentae, mundi partibus formandis dirigendis, nutriendis vim quandam diuinam adesse debere, facile sibi persuaderi passae sunt, prodiisse ex ineffabili fonte supremae deitatis eiusmodi radios siue emanationes, quae multiplici metamorphosi in mundo apparentes, cum earum, quas informare debuerunt atque regere, partium societatem iniissent, cultum diuinum ob innumera beneficia mereantur. Et huius quidem generis emanationem esse Somonacodomum, secundum Indorum placita, ex dicendis apparebit †. Mirum itaque non est, cum impostor quidam idololatriam per omnes Indiae partes diffunderet, eamque arcano emanationis systemati inaedificaret, homines stupidos et coeco impetu in haec retia incidisse et huiusmodi impostorem; inter numina retulisse, credentes, Deitatis quandam particulam in eo residere. Ita vero nullo negotio persuaderi poterant, id quod in profundissima infinitatis abyssu latet, numen cultu attingi ab hominibus non posse, sed ideo se in radiis suis emanatiuis manifestauisse, vt coli posset inque iis et adorari. Vnde ratio quoque petenda est, cur eum esse apparationem Dei Wisnou dixerint. Quae idololatriae quidem et deismi, non vero atheismi eos reos agunt. Nihil hoc loco nos Indis affingere, vel ad eos excusandos gratis excogitare, theologia Malabarica, quae magnam partem in Europa innotescere coepit, faciet manifestissimum: quamuis non magnopere repugnare velimus, si quis contendat, omisso et neglecto summo Deo ita nonnullos in inferioribus diis et mediis numinibus colendis haesisse, vt tandem summi numinis rerumque creatoris fuerint obliti: vel si quis ‡ Sammaeorum sectam, quae ex Buddae disciplina prodiisse dicitur, et ob impietatem ex litoribus Malabaricis et Coromandelicis eiecta est, regnat autem in interiori India, huc referre velit, de qua viri pii, qui praedicandi euangelii gratia a potentissimo Daniae rege in illas regiones missi sunt, tradunt, apparere ex Malabaricis monumentis, quod omnem prorsus religionem, etiam idololatricam, eiurauerint. Id quod non ab omni verisimilitudine abhorret, eo quod impostoris illius, cuius discipuli fuisse dicuntur, disciplina interior talis fuit, vt religio ex ea omnis euerti facile potuerit. Ille vero cum non meridionales tantum Indiae partes veneno infecerit, sed et septentrionales et orientales ita corruperit, vt pestis ea vsque ad Sinas et Iaponenses penetrauerit, nihil autem eius memoria in historia theologiae Indorum sit celebrius, paulo curatius de eius rebus hoc loco agendum est.

Kkk kk 3

Quod

x) Vidit id iam BURNETTUS Archaeol. phil. p. 542. et de Siamensibus auctores Britanni Hist. vniu. P. I. p. m. III.

y) Sine hac enim hypothese ratio cultus a Siamensibus Somonacodomo exhibiti dari nequit,

vt ex iis intelligitur, quae P. TACHARD. Inſ. Siam. L. VI. p. 203. BAYLE Dict. art. Sommonacodom T. IV. p. 237. KAEMPFER Descript. Iapon. T. I. p. m. 59. seqq. cumularunt.

z) LA CROZE l. c. p. 643.

Quod ita faciemus, vt enarratis prius Indorum, Sinarum, Iaponensium narrationibus, explorataque doctrina et methodo, quid de eius origine, philosophiae fonte, religione, modoque docendi nobis vero videatur simile, quantum licet, breuissimis exponamus.

*Buddae vel
Xekiae histo-
ria.*

§. VI. Fuisse iam inter veteres Indos BVDDAM quendam philosophiae nomine celeberrimum, huncque philosophorum omnium principem et auctorem fuisse, populis quoque Indiae religionis cultum tradidisse, eumque cum Sommonacodomo Siamensium et Xekia, Sinensium vnum eundemque videri, *Tomo primo* ^a diximus, obseruauimusque Buddae nomen cum Graeco Mercurii coincidere. Monet hoc nos, vt de famosissimo hoc philosopho ipsos Indorum scriptores, eosque, qui ex ore eruditorum res eius narratas acceperunt consulamus. Tetigerunt autem historiam huius idoli, DOMINICVS FERD. NAVARRETTA ^b, ATHANASIVS KIRCHERVS ^c, PHIL. COVPLETVS ^d, PHILIPPVS MARINI ^e, ex quorum relationibus sua congeffere M. V. LA CROZE ^f et P. BAYLE ^g. Illis addendus, qui omnium accuratissime in res huius philosophi, qui idololatrio cultu per omnem fere Indiam, et vt supra iam verisimile fecimus, Tartariam quoque Chinam et Iaponiam adoratur, inquisiuit ENGELBERTVS KAEMPFERVS ^h, vir doctissimus. Et nomen quidem philosophi istius pro regionum diuersitate diuersimode effertur. Inter Siamenses enim eum Sommonacodom dici, supra iam dictum. Et sunt quidem, qui hoc Siamensium idolum a Budda distinguant: ast falli hos, vidit iam, vt erat in perspiciendis rebus exoticis maximi acuminis desideratissimus CROZEVS, qui ex similitudine eorum, quae de Budda, Xekia atque Sommonacodomo traduntur, collegit, vnum eundemque impostorem intelligi, qui totam Asiam Orientalem idololatria et entusiasmo vel pantheismo quoque fascinauerit ⁱ. Coniecturam enim Crofaeanam certissimis rationibus firmat KAEMPFERVS, qui diu inter Siamenses vixit, et Sinas quoque atque imprimis Iaponenses adiit, et omnium curiosissime in antiquitates, et historiam atque religionem harum gentium inquisiuit; namque is refert, Buddam, esse reuelatam in humana figura diuinitatis partem, et secundum philosophos Indorum, apud Siamenses, lingua vulgari appellari Prah Pudi Dsau, id est sanctum dominum, ab eruditis vero in lingua doctis propria vocari Sammona-Khodum, a Peguanis Samana Khutama. Eundem autem Buddam cum Xaka vel Siaka, Sinensium et Iaponensium esse, vel ex eo intelligi potest, quod inter has gentes maxime Iaponenses nomen Xacae, quod post eius fata in Foë et Fotoke appellationem transiit, cum nomine Budfd coincidat, ita vt hoc tandem in

a) p. 202. seqq.

b) Rel. Sin. p. 82.

c) Chin. illustr. P. III. c. 4. p. 152.

d) Proem. sc. Sin. p. 29. §. 4.

e) Relation de Tonquin p. 108. f) l. c.

g) Dict. art. Brachmanes, Iapon, Spinoza.

h) Hist. Iapon. T. I. p. 56. seqq. T. II. p. 59. seqq.

i) Quia tamen incertissimi sunt Siamenses in antiquitatibus gentis suae notandis, non refragabimur, si quis dicat eos, res antiquissimas cum historia recentioris cuiusdam impostoris interdum confudisse, quod coniecit KAEMPFERVS l. c.

in nomen appellatum degenerarit, quo non omnes tantum Dii, et idola quaecunque in genere, quae ex peregrinis regionibus illata sunt, sed et sancti quoque et sacerdotes atque philosophi, hanc doctrinam profitentes appellantur. Tempus famosissimi doctoris definire, ob incertissimas temporum rationes ab Indis obseruatas tantum non impossibile est. ALEXANDER DE RHODES ^k laudatus CROSAEO ^l, anno circiter MMM post conditum mundum, et anno M post linguarum confusionem hunc legislatorem vixisse, ex Tonquinorum relatione tradit: Ex NAVARETTAE relatione ^m a nonnullis ponitur in annum XXIX imperii Salomonis, KAEMPFERVS ⁿ qui ex ipsis Siamensium doctoribus de hoc philosopho percunctatus est, natum esse ait anno vigesimo sexto regni Soowo imperatoris Sinenfium, qui quartus successor fuit, celeberrimi principis Suno Buno; quod tempus ex nonnullorum calculo incidit in annum MCCCII. ante C. N. Qui tamen monet quoque, Siamenses anno MDCXC. quo inter eos verfatius est, computauisse a Buddae apparitione annos MMCCXXXIII, sic vt tempus eius incidat in annum DXLII ante N. C. Quae traditionis diuersitas in tanta gentis infeitia pariter atque antiquitatis iactantia et diuersa annorum computatione valde miranda haud est. Eadem fere incertitudine reliqua, quae de hoc legislatore Indorum traduntur, laborant. De patria enim certum quod dicant, Indi ipsi non habent. Et omnes quidem, si CROSAEO ^o fides, ex hac gente scriptores mediam Indiam ei patriam designant, Ceylanum insulam verisimiliter intelligendam esse, NAVARETTA ^p contendit. Quod confirmat non modo nomen Budhum, quod idolo huic in hac quoque insula tribuitur, sed et Siamensium traditio, qui in vrbe Ceylani Lanca natum esse contendunt ^q, Iaponenses quoque patriam eius Magatae prouinciam in regione Tenficcensi fuisse affirmant. Est autem Tenfik regio, interprete KAEMPFERO ^r, insula Ceylanum, litora Malabarica et Coromandelica, siue Gangetici sinus; generaliori vero significatione omnis regio Asiae meridionalis, cuius incolae fusco colore nigrescunt, Ceylani tamen incolae Buddam hunc non indigenam fuisse, sed a Siamensibus ad ipsos venisse, transfretasse autem postea in Indiam Orientalem narrant, et vero non absimile, religionem ab hoc legislatore traditam a Siamensibus ad Ceylanianos peruenisse; eodem enim hi, libro sacro vtuntur, quo Siamenses, Puli dicto. Ex qua narrationum diuersitate certi nihil colligi potest aliud, nisi aduenisse Buddam siue Xekiam, ex meridionali Indiae parte, et gentibus ad litora oceani sitis, omnium primis innotuisse; in hac quoque australi Indiae parte vixisse, et missis, vndequaue discipulis per omnes Indiae regiones, primo quidem nouam legem, deinde clanculum philosophiam suam mysticam disseminauisse.

§. VII.

k) In Catechismo pro baptizandis, Romae 1651.

Tonquinenfī lingua edito p. 105. seqq.

l) l. c. p. 648. m) l. c. n) T. II. p. 60.

o) loc. cit.

p) loc. cit.

q) KAEMPFER T. I. p. 56.

r) T. II. p. 60.

*Vita Buddae
f. Xekiae.*

§. VII. Non cohaerent melius, quae de vita eius ab Indis narrantur: cuius et antiquitas hominis, et methodus allegorica atque fabularis, Indis deamata et fraudes ab eo artificiose adhibitae causae esse videntur. Accedit, quod cum pleraque vetustissima traditione nitantur, multae narratiunculae accefferint, quae memoriam eius conturbauerunt. Opinio quoque diuinitatis eius, quae post fata totam Indiam, Chinam et Iaponiam occupauit, eiusmodi circumstantiarum excogitandarum occasionem suppeditauisse videtur, quae ad conciliandum eius historiae augendumque τὸ θαυμαστὸν facere queant: vt in omnium fere antiquitatis heroum historia euenit. Et Alexander de Rhodes quidem, cuius verba ex libro rarissimo affert CROSAEVS, rem ita narrat: Fuisse eum filium regis Indorum, Timphan nomine, hominem valde acutum doctumque, at ambitione inflatum: Contracto matrimonio genitaeque filia vnica, vxorem deseruisse, totumque in secessu solitario in magiae artem incubuisse, habuisse autem duos malos genios sibi valde familiares, a quibus doctrinam atheismo infectam acceperit. Quam cum hominibus tradere vellet, parum fidei reperisse, ideoque ad fraudes conuersum, impietatem fabulis occultasse, et μετεμψύχωσιν atque idolorum cultum introducendo, se ipsum discipulis idolum exhibuisse adorandum, quod rerum omnium creator esset, cuncta vero allegorice declarando, arcanos sensus ita reconditos habuisse, vt cum magia et idololatria populorum animos repletet, initiatis tamen atheismi principia instillaret, nihilum pro oceano rerum omnium commendando. Quam narrationem, facile palpari potest, auctorem magis ex fama et traditione nonnullorum, quam ex certis fontibus hausisse, et suspitionibus magis quam certitudini litauisse. Accuratius NAVARETTA res impostoris huius explorasse videtur. Is haec sibi comperta esse tradit, cum in istis regionibus viueret, fuisse patrem Xekiae regem eius regionis, Cing Fan Vuang dictum, matrem Mo-Ie; annos natum septendecim tres vxores duxisse, et genuisse filium, vndeuigesimo in solitudinem secessisse, inque ea annos duodecim a quatuor viris immortalibus, id est philosophis, qui Talopoin^{s)} apud Siameses, Peguanos aliosque Indiae populos vocantur, quosque veterum Hylobios esse *Tomo primo*^{t)} monuimus, eruditum, tandem anno aetatis trigesimo propriae meditationi se tradidisse, et phosphorum considerando tandem ad intuitiuam cognitionem primi rerum omnium principii peruenisse, ab eo vero tempore nomen Foë, quod non-hominem significat, adhibuisse. Et hoc quidem pacto annos quadraginta nouem philosophiam quandam mysticam allegoriis velatam innumeris discipulis tradidisse. Morti vero proximum declarasse, interiorum se doctrinam nondum propalasse, sed cuncta hieroglyphicis symbolis tantum adumbrasse. Addimus his KAEMPFERI narrationem, diligenter ex ore librisque Indorum haustam, quae Xekiam, vel, quo nomine Iaponico ipse vocat, Siakam, refert annos natum nouendecim relicta patris regia

atque

s) Conf. KAEMPFER T. I. p. 61.

t) p. 195, not. 9.

atque vxore, Arariae Sennino, eremitae magna celebritate nominis et sanctitatis opinione in vertice montis Dandokſ viuenti in disciplinam se tradidisse, eoque auctore et vitam auſteram duxisse, et totum contemplationi rerum coeleſtium et diuinarum, corporis ſitu plane ſingulari et inuſitato, ſed meditationi rerum diuinarum aptiſſimo ſe permiſſiſſe; ita mente ab omni externo obiecto reuocata et in proprium fundum reducta, vt corpus immobile et ſenſus omnis rerum externarum expers eſſet. Huic enthuſiaſmo id debuiſſe Xekiam, quod in intima religionis myſteria penetrauerit, et exiſtentiam coeli et inferni detexerit, quaeque praemiorum atque poenarum poſt hanc vitam ratio ſit, quae ſtatuſ animae poſt mortem, quae migrationes, quae via ad felicitatem aeternam perueniendi, quae potentia Deorum in regendo mundo, aliaeque multa captum hominis ſuperantia perſpexerit. Et haec poſtea innumerabili diſcipulorum multitudini eum tradidiſſe, quae ipſum ſecuta eandem vitae auſteritatem elegerit. Tandem annos natum LXXIX obiit. Addi his alia multa poſſent, niſi modus ſeruandus eſſet, et diſtinguendae circumſtantiae veriſimiles ab iis, quas excogitauit ſacerdotum calliditas et ſuperſtitio populi. Quale eſt, quod Siameſes narrant, deitatem illam, quae Wiſtnou dicitur, cum octauum mundum inuiſiſſet, forma aethiopis ſe manifeſtauiſſe, huncque Deum illum Sommonacodomum, id eſt hominem *Σραδον*, fuiſſe. Vnde ſine dubio Braminarum ſententia enata eſt, legiſlatorem hunc neque patrem neque matrem habuiſſe. Tradunt etiam multa Siameſes, Peguani, et Indorum Orientalium alii de miraculis Buddae, de eius natiuitate ex elephante albo aliisque, quibus tamen hoc loco non immoramur.

§. VIII. Duplex doctrinae genus impoſtorem hunc, de cuius rebus haecenus diſſeruiſimus, fouiſſe, vnanimi ore ex Indorum, atque imprimis Sinenſium, relatione teſtantur ſcriptores, quorum vnum exoterica dogmata in vulgus ſparſa exhibuit; alterum arcanas ſententias intimae admiſſionis diſcipulis aperuit. Et exoterica quidem dogmata religionem quandam cultumque deorum, animarum praemia, poenasque migrationem et ſimilia tradiderunt, quibus velut neruis ſuis conſtringi ſolent reſpublicae; eſoterica doctrina de rerum natura philoſophice praecipit. Exoterica Xekiae diſciplinam deſcribunt LE COMTE, LA LOVBÈRE, BERNIER, maxime vero KAEMPFERVS *, ex quorum narrationibus conſtat, ita hunc Indorum legiſlatorem ad populum praecipuiſſe:

I. Dari boni et mali diſcrimen.

II. Ani-

u) Enthuſiaſmi et ecſtaſis gratia id et olim ab Indis factum eſſe et hodiernum fieri Tomo I. p. 198. iam monuiſimus, quod hoc loco repetendum eſt.
x) In Itinerariis Sinenſibus, Siameſibus, la-

ponenſibus, quae horum induſtriae debemus. Ex Trigautii narratione huius ſectae religionem quoque deſcripſit CHR. ARNOLDVS in Addit. ad ROGERI Ianuam gent. apertam c. 6. p. 579.

II. Animas hominum et brutorum esse immortales eiusdemque substantiae, et tantum ratione subiectorum, quibus insunt, differre.

III. Animas hominum, a corporibus morte separatas, vel praemia accipere vitae bene actae, in sede felicitatis, vel poenas experiri in loco miseriarum.

IV. Locum beatorum, esse sedem aeternarum voluptatum, ideoque vocari Gokurakf ^y.

V. Differre et deos natura sua, et animas hominum meritis actionum suarum, ideoque gradus quoque beatitatis in illis campis Elysiis differre secundum gradus meritorum cuiuslibet. Ita tamen minimum quoque huius felicitatis gradum abundare gaudio et iucunditate, ut meliorem possessores non optent.

VI. Amidam esse supremum in his regionibus beatis praefectum et protectorem animarum humanarum ^z, maxime illarum, quae ad vitam aeternam beatamque transierunt. Et hoc solo mediatore obtinere homines posse peccatorum remissionem et vitam aeternam. Quae ad Xekiam haud pauci Indorum referunt, maxime Foëni Sineses ^{*}.

VII. Huius felicitatis, Amidae beneficio, eos fieri compotes, qui legis a Xekia latae memores, perfectam praestent obedientiam, vitamque ducant virtute animatam.

VIII. Complecti legem Xekiae quinque praecepta generalia, quae intermitteri sine salutis aeternae iactura non possint; I. Nihil esse interficiendum, quod $\xi\mu\psi\upsilon\chi\omicron\nu$ fit; II. Nihil esse furripiendum; III. Cauendum ab incestu; IV. Abstinentum a mendacio; V. Itemque a liquoribus generosis, vino etc. Celeberrima sunt haec praecepta per totam Asiam meridionalem et orientalem, multisque sectatorum commentationibus et explicationibus illustrantur et extenduntur. Diuidi enim solent in decem Sikkai, id est consilia, quibus quaelibet lex explicatur, et ad vitae perfectionem acquirendam applicatur; immo subdiviisionem quoque quodlibet consilium habet quinque Go Fiakkai, siue specialium instructionum, quibus ad maximam subtilitatem doctrinam Xekianam illi perducere contendunt, qui sanctitatis laudem affectant. Quam tantis corporis cruciatibus et molestiis eos quaerere ait KAEMPFERVS ^a, ut inedia atque fame tantum non interimantur. Quos tamen paucos hodie esse, tradit, plerisque disciplinae rigorem non ferentibus. Quae cum plurima communia habeant cum Gymnosophistarum veterum et Aegyptiorum institutis, verisimile inde fit, ab ipsius Xekianae doctrinae origine eiusmodi abstinentiam atque cruciatum corporis obtinuisse. Eorum autem attenta obseruatio nonnihil lucem accendet in inquirenda Xekiae origine.

IX. Ho-

y) Vox Iaponica est, ex cuius gentis praeceptis ista hausit Kaempferus. A Siamensibus vocatur Nireupan.

z) Etiam hoc Numen Iaponicum est, de quo

in Historia philosophiae Iaponicae dicemus.

^{*}) COVPLET, Diss. prooem. ad Confuc. p. 31. Act. Erud. 1688. p. 257.

a) l. c. T. I. p. 63.

IX. Homines omnes, et seculares et ecclesiasticos vitae iniquitate et actionum peruersitate indignos factos vita beata, missum iri post mortem in locum miseriae, Dfigokf, vbi in carcere tormentorum cruciatus patientur, non tamen aeternos, sed ad certum tamen tempus licet indeterminatum. Habere autem haec supplicia gradus quoque suos pro criminum conditione et occasione virtutis exercendae at neglectae.

X. Praesidem carceris squalidi et miseri, iudicemque esse lemna O, qui actiones hominum omnes examinet, et in speculo cognitionis exploret.

XI. Posse vero has damnatorum animas solatium et auxilium accipere ex virtute parentum, amicorum et familiarium; neque vtilius illis quicquam esse precibus et sacrificiis pro defunctis, factis a sacerdotibus ad maximum misericordiae patrem Amidam.

XII. Intercessione Amidae fieri, vt inexorabilis alias infernorum iudex sententiae rigorem mitiget, et tolerabilior fiat damnatorum poena, salua tamen iustitia, vtque eos, quantum fieri potest, maturime in mundum remittat.

XIII. Expiatis hunc in modum animis, remitti eas ex sententia praesidis infernalis in mundum, vt iterum corpora animent; ast non humana, sed animalium immundorum, quorum natura cum vitiis illis conspiraret, quibus in mundo infectae erant.

XIV. Fieri autem deinde migrationem animarum ex corporibus vilioribus in meliora et nobiliora gradatim, donec mereatur anima corpus iterum humanum ingredi, in quo vitam agens virtuti consentaneam, futura felicitate digna possit euadere, sin iterum sceleribus litet, priorem fatalem poenarum et miseriarum periodum alteramque migrationem subeat.

Et has quidem credendi viuendique regulas Xekiam tradidisse, et manu propria in foliis arborum descripsisse, omnes constanter Indi tradunt. Eius sectatores autem, narrant, in librum quendam sacrum illa praecepta congesta descripsisse, quem Fokekio appellant, id est librum florentissimum et *κατ' ἐξοχήν* Kio, id est, biblia, quemque pro sacris oraculis habere gentes vltra Gangem omnes Xekiae religioni adhaerentes, refert KAEMPFERVS ⁶. Multos tamen in hoc volumen sacrum commentarios extare inde colligere est, quia quinque librorum millia (foliis arborum constantes intelligendi sunt) exarasse sectatores eius, Siamenses perhibent. Epitomen autem doctrinae Xekianae in illo libro sacro contentam conscripsere Annan et Kasia, discipulorum sapientissimi, ob hoc beneficium magistro in cultu, qui illi offertur, diuino proxime iuncti.

§. IX. Longe alia est doctrina impostoris huius interior, si scriptores rerum Indicarum hodiernos audimus. Morti enim proximus, con-

Esoterica.

LII II 2

uoca-

b) pag. 65.

uocatis discipulis exposuisse dicitur ^c: in toto disciplinae suae tempore nunquam interiorum se dogmatum suorum opinionem aperuisse, sed symbolis tantum et similitudinibus ea tectius occultata delineauisse. Mentem suam hanc esse: Primum rerum omnium principium, ex quo omnia fluant atque exurgant, et in quod omnia resoluantur redeantque, esse nihilum siue vacuum, et praeter hoc plane nihil esse, quod sperare liceat. Ex successorum vero placitis et explicatione hunc in modum statuit, systema Foëanum siue Xekiae ^d:

I. Vacuum siue inane ^e esse principium finemque rerum omnium.

II. Ex hoc protoplastos originem duxisse, inque hoc reuersuros esse, quotquot vita decedant.

III. Quicquid vnquam rerum est, ex eo principio produci, et in idem per interitum suum reduci ac resolui, idque et nostram animam et elementa constituere, nec omnia inter se realiter ideo differre: adeoque omnia quae vita, sensu, mente praedita, quamuis inter se vsu et figura differant, intrinsece tamen vnum idemque et a suo principio indistincta esse.

IV. Esse hoc principium vniuersale admirandum, purum, limpium, subtile, infinitum, quodque nec generari, nec mori, nec resolui possit.

V. Habere autem neque virtutem, neque intellectum, neque potentiam, vel attributum simile.

VI. Proprium ei esse, vt nihil agitet, nihil intelligat, nihil appetat.

VII. Eum qui bene beateque viuendi fit cupidus huc assidua meditatione siue victoria eniti oportere, vt principio suo quam simillimus affectiones humanas omnes domet, ac prorsus extinguat, neque iam turbetur vel angatur re vlla.

VIII. Hoc sine qui potiat, eum ecstatici instar absorptum altissima contemplatione, sine vilo prorsus vsu et ratiocinio intellectus, diuina illa quiete, qua nihil fit beatius, perfrui.

IX. Ad hanc philosophiam perductum relicta reliquis doctrina exoterica externe tantum et specietenus illi se attemperaturum, interne hanc mysticam et beatam philosophiam sequuturum esse sibi vacaturum.

Haec famosa illa Foënae sectae, siue Xekianae disciplinae doctrina est quae apud plerosque atheismi, et imprimis Spinozismi infamiam meruit. Quam tamen perperam cum Spinozismo confundi, et systema magis emanatum, quo etiam exoterica Xekiae doctrina nititur, quam Spinozistum continere, nobis valde est verisimile. Cuius rationes vt lectori consentent, monendum est, non folis hoc systema Indis placuisse, sed reuera Persarum Sufyos, inter Indos habitantes illud fuisse amplexos, vt supra

ex

^c) Conf. LA CROZE l. c. p. 652. et citati.

^d) IDEM l. c. COVPLET l. c. p. 31. seqq. AG. Erud. 1683. p. 257. ^e) Cum huius Sinensibus dicitur.

ex Bernierio obseruatum; ad quos sine dubio ex similibus fontibus peruenit. Inter Siameses quoque statum animarum vocari Nireupan, siue paradisum, collocarique in eiusmodi substantia omni attributo vacua, et enthusiasmo summam felicitatem exhibente. Porro, non habendum esse hoc nihilum siue inane, pro nihilo negatiuo, quod multos seduxit, vt plane non esse principium diuinum sectae Foënae crederent, sed intelligendum esse de nihilo priuatiuo, id est principio primo, omni rerum formarum et mutabilium attributo carente, quod chaos siue materia prima rerum omnium sit, ex quo omnia oriantur, in quod resoluantur omnia. Quae si supponuntur, vt debent supponi, si vera est narrantium de rebus Indicis et Sinensibus fides, cuncta systemati emanatiuo rectissime congruunt, nihilque affirmant, quod non alii quoque eius systematis patroni affirmauerint. Principium enim primum istud adeo ineffabile, incomprehensibile, infinitum, omnique rerum forma priuatum statuitur, vt non modo plane nihil rebus existentibus quoad attributa, habeat simile, sed quoque non nisi enthusiasmo ecstático, et sensuum omnium priuatione intelligi concipi que possit. Esse vero ex mente Xekiae substantiam maxime realem, vel inde constat, quod omnes substantiae ex eo exortae sint, atque fluxerint, quodque res iterum omnes in illud redeant, et ex eo substantiam habeant. Nec alia ratio cur et virtutis, et potentiae, et intellectus esse vacuum statuitur, et agere, mouere, appetere nihil posse dicitur, quam quod ab omni rerum finitarum proprietate et attributo longissime remotum, infinitis modis distare a rerum visibilium natura videretur, et latens istud numen in impenetrabili abyfso nihil simile cum reliquis substantiis ex eo progressis habere possit. Quae vt mire Xekianis dogmatibus consonant, ita nihil habent, quod non in Aegypto veteri ^f, in philosophia Orientali, Cabbalistica ^g, Saracenicis ^h, iam obseruauimus. Maxime autem enthusiasmo Orientali, qui omnes fere gentes orientis infecit, accommodatum esse hoc systema, ex modo contemplationis intuitiuae, sensuum ministerio turbato acquirendae intelligitur. Quem enthusiasmum, altius et immote vnum, maxime splendidum obiectum diu intuendo obtineri posse aliquoties monuimus. Quod si hanc systematis Foëni explicationem sequamur, ratio constabit apertissima, cur doctrinam exotericam talem constituerit Xekia, qualem supra delineauimus. Nempe infelix ingenii fanatici foetus cum allegorica methodo pingendus esset, comminiscendae erant innumerae emanationes diuinae ex hoc chao rerum omnium siue incomprehensibili oceano oriundae, hisque adicienda metempsychosis, vt sublatis per istos circuitus rerum sensibilium modificationibus tandem ad *ἡσυχισμὸν* istum anima reducatur. Recte itaque monuerunt do-

LII II 3

ctissimi

f) Comparanda cum his Saidis inscriptio lisdis naturam delineans, quam Tom. I. pag. 95. attulimus, vt intelligi haec luculentius possint.

g) Probe hoc obseruatum auctoribus Historiae vniuersalis P. I. p. m. 112.

h) T. III. p. 197. qui locus omnino cum systemate Foëno comparandus est ob similitudinem.

ctissimi *Historiae vniuersalis* auctores ⁱ Britanni, differre hoc systema Xekianum vel Foënum a Spinozistico, licet in eo errare videantur, quod inane huius sectae cum spatio idem esse coniciant. Valde vero confirmat hanc explicattonem systema Siamense, quod LOVBERRIVS ^k ex arcanis Talapoinorum siue theologorum libris exhibet, secundum quod figura mundi est aliquod aeternum, licet ipse mundus visibilis oriatur et pereat, visibile enim, statuunt, mori debere, et oriri alia entia, aliud coelum, aliam terram, ex ista figura mundi efformatam. Quae rectissime annotarunt, laudatissimi viri, simillima esse systemati Cabbalístico, et emanationem mundorum, substantiarumque omnium, ex causa aliqua prima existente, earumque reditum in illam inuoluere. Haec enim Siameses ex disciplina Sommonacodomi sui, siue Xekiae habuisse, omnino verisimile est. Patebit quoque ex systemate populorum Malabaricorum, emanationem hanc caput esse atque cardinem totius theologiae Indicae, quae cis Gangem obtinet. Vnde si haec omnia colligantur, et imprimis ille Quietismus Xekianus et contemplatio intuitiua consideretur, verisimillimum fit, Xekiam impostorem reuera deifinum magis nefandi enthusiasmi parentem, quam Spinozismum discipulis esotericis tradidisse, mirandumque haud esse, quod qui disciplinae Foënae in India, China, Iaponia adhaerent, idololatriae tamen crassissimae patrocinium suscipiant. Vtrum vero stricto sensu athei dicendi sint, hoc loco disquirere opus non esse putamus. Facient id, qui atheismi historiam ex instituto scribere aggredientur.

Discipuli Xekiae.

§. X. Propagauisse hanc disciplinam Xekianam multos discipulos, et per omnes Indiae partes quin in ipsa quoque Tartaria, disseminauisse, ex antecedentibus, nisi fallimur, est manifestissimum, nec adeo mirum in tanta populorum istorum ignorantia potuisse impostorem callidissimum eiusque assecclas, tot amplissima regna nefaria doctrina inficere. Fuere tamen inter eius sectatores nonnulli, qui alteri parentes et conditores huius impietatis fuisse censendi sunt. Inter quos maxime eminuisse dicitur Mao-Kiaye quidam, quem ipsam Xekiam successorem sibi delegisse, iussisseque vt scriptis suis philosophicis inscribat: sic accepi ^l, scriptores Indici referunt. Impostura autem Xekiam si non vicit, certe aequauit alter sectae Foënae princeps, qui peculiarem eius ramum constituit, et hodie quoque inter idola Indica religiose colitur, TAMO dictus; Is enim detestabilem sectam inter Sinas maxime confirmauit, successor Foë CLXXX. declaratus. Mira sunt, quae de eo narrantur, et imprimis, quod enthusiasmum sectae Foënae mire illustrat, annos nouem integros veteratorem immotum parietem albissimam fuisse intuitum, vt naturam vacui contempleretur. Ex quo luculenter patet, turpiter lapsos esse missionariorum nonnullos, qui hunc Tamo apostolum Indiae D. Thomam significare sibi pariter et Sinenfibus persuaferunt, reprehensi ideo a MINORELLI ^m et LACRO-

ZE,

i) l. c. k) Descrip. de Siam T. I. p. 361.

l) Recordandum hoc loco, non Pythagoram modo, sed Aegyptios etiam hoc *ἀνὴρ ἐφα* in-

iunxisse, et quaecunque docebant, ad Hermetem auctorem retulisse.

m) In Obseruationibus in Iouenci Errores de rebus Sinicis p. 145.

ZE". Quo tempore autem religio haec ad Sinas et Iaponenses tranſierit, quosque ibi doctores habuerit, infra in harum gentium hiſtoria notabimus.]

§. XI. Et haec quidem potiora ſunt, quae ex innumerarum fabularum et traditionum aceruo de ſamoſiſſimo hoc impoſtore feligere licuit. Quibus iudicium interponere, et veriſimiles huius legiſlatoris origines detegere eo magis difficile eſt, quo magis narrationes Indorum miris fabulis et methodo allegorica corruptae, et ita inter ſe diuerſae ſunt, ut eas conciliare ſit impoſſibile. Cuncta itaque ad coniecturas redeunt, non tamen ab omni veriſimilitudine remotas. Probabiliſſimum autem nobis videtur, Xekiam non in India natum, ſed peregrinum fuiſſe. In ea nos ſuſpicionem maximopere confirmat, non tantum doctriinae, quam tradidit, peregrinitas, ſed et ipſa Indorum de patria eius incertitudo. Obſervatum enim viris doctis, qui de rebus Indorum, Sinarum, Iaponenſium, Tartarorum ſcripſerunt, aliam religionem apud hos populos obtinuiſſe, ut ex LOVBBERIO, COVPLETO, KAEMPFERO demonſtrari poteſt. Patebit quoque ex dicendis, aliam regionem, quam Indiam, et exotericam doctriinam Xekiae et eſotericas nugae prodere. Ipſae vero gentes Indicae in ſua regione natum eſſe, non affirmant, nec vlla gens eſt, quae ſibi hunc honorem tribuat, plerique Ceylanum, Ceylanenſes, Siamenſe regnum eius patriam eſſe affirmant, certo indicio, patriam eius ignotam ipſis fuiſſe. Nec obſcure id produnt Brahmanae, qui eum ἀπάτορα et ἀμήτορα fuiſſe tradunt, ſignificantes, nihil ſibi de eius originibus innotuiſſe. Neque obſtat, quod CROZAEVS^o monet, conſentire in eo omnes Indos, quod in India ex rege quodam natus ſit. Recte enim obſervatum Kaempfero, gentibus ad orientem Aſiae ſitis Indiam omnem terram auſtralem ſignificare. Nihil itaque aliud haec traditio innuit, quam Xekiam ex auſtrali quadam mundi parte progreſſum ad orientalis Aſiae regiones acceſſiſſe. Neque tamen contemnenda videtur eſſe, traditio, quae vel in Ceylano inſula, vel in Siamenſi terra eum primum comparuiſſe ſtatuit. Inde enim, niſi fallimur, recte colligi poteſt, ad has oras primum hunc impoſtorem appuliſſe, et diuinam originem mentiſſe fidem ſibi apparentis inter homines diuinitatis conciliaſſe, adeoque non ex interiori India fuiſſe progreſſum. Ex qua vero auſtrali mundi parte veterator ad Indos venerit, difficillima quidem quaefitio eſt, aſt non tamen ſolui plane neſcia. Circumſtantis enim omnibus rite ponderatis non ſine magna veriſimilitudine aſſerere licet, eum hominem forte Libycum, ſed Aegyptiorum philoſophia atque myſteriis innutritum fuiſſe, qui cum patria bellorum tumultibus et inuaſione pelleretur, ad Indos, (ad quos Aegyptios ſolitos fuiſſe nauigatione diuertere, rerum veterum peritos non laetet,) cum focis ſeceſſerit, ſeque aliquem Mercurium ſiue Hermetem, nouumque legiſlatorem vendiderit, et non modo religionem Aegypti, vulgarem et doctriinam hieroglyphicam, ſed ſacram quoque et arcanam tradide-

Xekia ex Aegypto in Indiam tranſuectus.

n) loc. cit. p. 652.

o) I. G. COVPLERT. I. G.

diderit*. Suboluit id dudum viris nonnullis doctis, nemo autem, quantum scimus, rationes huius coniecturae verisimiles reddidit, donec eruditissimus KAEMPFERVS^p collatis rerum Aegyptiacarum et Indicarum circumstantiis, rem si non profus conficeret, magno tamen probabilitatis pondere intrueret, licet antiquitate, quae Buddae tribuitur a Siamensibus, Peguanis et Indis aliis, persuasus hunc a Xekia distinguere malit. Obseruat doctissimus medicus, i. religionem harum gentium, quam ab isto legislatore Indi acceperunt, in plurimis conuenire cum religione veteris Aegypti. Vtramque gentem enim Deos depingere sub imaginibus vel animalium, vel hominum inusitata forma monstrorum. 2. Duo praecipua capita religionis Aegyptiacae fuisse transmigrationem animarum, et cultum Serapidis, bouis vel vaccae symbolo adornatum, istam venerationem vaccarum autem et metempsychosin duo esse cardinalia dogmata gentium harum Asiaticarum, maxime earum, quae in occidentali Gangis litore habitant. Neminem enim audere interficere insecta etiam minima et maxime noxia^q, veritum, ne ab anima hominis animentur, vaccas autem honore profus diuino coli, et vsque ad insaniam et turpitudinem venerationem illis tribui: maxime vaccae imaginem in templis conspici. Et memorabile esse, monet, quo propiores barbarae hae gentes Aegypto sint, eo superstitiosius eas his duobus dogmatibus inhaerere, laxius de iis statuere remotiores. 3. Inueniri inter Asiae orientalis populos pleraque Aegyptiorum numina, et Deos quoque minores, licet variis nominibus et fabulis velatos. 4. Maxime temporum rationes considerare iubet Kaempferus, vt haec coniecturae verisimilitudo tota appareat. Nempe annis DCCCXVI ante N. C. Cambyfen Persarum regem Aegyptum inuadentem, Palladium Aegyptiacum, Apin interfecisse, et sacerdotes Aegyptiacos regno eiecisse. Quod si cum his comparetur epocha ecclesiastica Siamensium, quam a morte magni sancti numerant, liquido constare, quod in eadem Cambyfis tempora illa incidat. Ex quo verisimilem coniecturam enasci contendit, sacerdotem eo tempore quendam Memphiticum, Buddam cognominatum, vel Xekiam, cum focis suis ad Indos aufugisse, et dogmata Aegyptiaca, inter eos disseminauisse. 5. Ipsum quoque

* Dubia contra hanc hypothesin aliqua mouimus olim celeberrimo CROZAZO in Epist. ad eum data, et nuper in Thesauro epistolico Lacroziano edita, p. 70. seqq. quae tamen nobis, non quidem a Crozaeo, sed ipsa rei consideratione, exenta postea sunt. Cerri enim scimus, colonias Aegyptiorum aliquoties ad Indos peruenisse, id quod recte quoque obseruatum est. THEOD. HASEO l. c. p. 140. nec nos mouet traditio Philostrati, Indorum Gymnosophistas sapientiam Libyae philosophis tradidisse; sus enim loco obseruatum, nugatorem totam fabulae narrationem suo scopo attemperauisse. Indica porro non tantum cum Pythagoreis concordant, qualia in Aegypto inualuerunt, verum etiam cum Aegyptiacis antiquioribus, vt ex comparatione theologiae Aegyptiacae vetustioris cum Indica sole meridiano clarius liquet. In-

dorum philosophi autem licet ante Alexandrum M. fuerint, non tamen hoc obstat, quo minus placita Indica ante Alexandri M. aetatem peruenire ex Aegypto in Orientem potuerint. Denique systema Aegyptiacum non semper dualisticum fuit, quod tantum circa inuasionem Persarum apud quosdam inualuisse videtur, sed emanarium, et ita quidem temperatum, vt Stoico simile fuerit, vel etiam Zoroastriano, vt suo loco dictum. Ex quibus, si candide fatendum, dubia nostra, eo tantum sine ad Crozaeum perscripta, vt soluerentur, non vero, vt ederentur, profus concidunt.

p) Tom. I. p. 58. seqq.

q) Idem fecisse Aegyptios, ex IUVENALE Satyr. XV. notum. Conf. Tom. I. p. 282. seq. dicta.

quoque huius sancti idolum imaginemue eam coniecturam probare monet. Exhibet ea vultum aethiopsis, capillis crispis; hunc autem minime Indorum vultum et capillos esse, sed incolarum Africae. Hactenus Kaempferus, cuius rationes nobis tales videntur, vt aliorum suspiciones magna probabilitate vincant. Sed addi haud pauca possunt, quae eas augent et in maiori luce collocant. Namque 6. ipsum Buddae nomen haud parum hanc opinionem confirmat. Illud enim cum Mercurii nomine conuenire, vel solum diei Mercurii nomen euincit, quod in omnibus Indorum linguis a Budda appellatur. Lingua enim Brahmanarum sacra vocatur Buttauaram, Ceylanica, Bouda-Dina, Siamensi Van-Pout, Malabarica Bouden Kirumei ^r. Verifimile itaque est, impostorem illum Hermetis secundi personam imitatum eandem legislatoris gloriam affectasse, quam Hermes Aegyptiorum, et finxisse ideo, se eam diuinitatem esse, quae saepius iam inter homines apparuerit. Hoc enim si teneamus, facile omnes fabulae Indicae de antiquitate Buddae conciliari cum aetate huius philosophi possunt, eae enim ad priores apparitiones referendae sunt: nec opus est cum Kaempfero inter Buddam et Xekiam distinguere. 7. Ipsum porro institutum sacerdotum Indicorum Brahmanarumque fatisamice cum collegiis Aegyptiacorum sacerdotum conspirat, vt ex dicendis constabit. 8. Sed et singularis ista atque eremitica viuendi ratio Foënae sectae, et Talopoinorum, praesertim inter Siamenses, et Peguanos mores à KAEMPFERO descripti adeo cum vita coenobitica Aegyptiorum philosophorum conspirant, vt vel sola haec similitudo persuadere nobis queat, ex vno fonte vtramque profluxisse. Nam praeter vitam austeram et cruciatibus, paupertate, et continentia conspicuam ordo discipulorum, anni, nouitiatus, examen seuerum, coenobia eorumque praefecti, pontifices, aliaeque circumstantiae mire cum coenobitica Aegyptiorum philosophorum vita concordant. 9. Addi his debet methodus duplex exoterica et esoterica, illaque hieroglyphicae methodo simillima, quam Xekia adhibuit. Qui si ex India prognatus fuisset, aliam philosophandi viam Chaldaismo (cuius vestigia hodiernum in illis locis superesse docet KAEMPFERVS ^s;) similiorem iniisset, et non figuris hieroglyphicis, sed cultu astrorum, idololatriam propagasset. 10. Non vero sola exoterica Xekiae doctrina eiusque tradendi modus cum Aegyptiacis conuenit, sed interior et arcana quoque disciplina, si rem ipsam spectes, cum arcana Aegyptiorum theologia ita concordat, vt facile appareat, hanc illam genuisse. Statuit nempe impostor Indiae, rerum omnium principium esse chaos nullo attributo modificatum, limpidum, tranquillum, perfectum, ex hoc omnia fluxisse, in eo consistere quoad substantiam omnia, in id cuncta reuerti, huius cognitione intuitiua et entusiasmo quodam felicitatem summam niti: Aegyptio-

r) LA CROZE, l. c.

s) T. I. p. 58. T. II. p. 66.

Aegyptiorum theologia autem, qualis paulo ante irruptiones Perfarum rationibus philosophicis emendata fuit, praecepit: Principium rerum omnium esse Ifidem, ex qua sint omnia et per quam sint omnia, eamque esse, ut habet inscriptio Saidis, omne, quod existit, est, et erit, hancque naturam rerum esse, formis nondum vestitam; in hac cognoscenda colendaque arcanæ sapientiae sublimitatem versari etc. ut *Tomoprino* demonstratum, et ex luculento APVLEII * loco constare potest. Tot igitur rationibus in vnum collectis fati ponderis habere videtur opinio ista, quae Xekiam illum, velut alterum Hermetem, ex Aegypto progressum, novam legem et philosophiam, instituta Aegyptiorum imitando Indis tradidisse statuit.

CAPVT SECVNDVM,
DE PHILOSOPHIA GENTIS
MALABARICAE.

§. I.

*Scriptores de
Malabaricis
rebus consu-
lendi.*

Tenuia sunt et haud ita multa, quae de Indiae populis eorumque doctrina, religioneque, vestigiisque alicuius philosophiae in itinerariis recentiorum scriptorum leguntur: ignoscet itaque nobis Lector harum rerum curiosus, quod plura, quam quae diximus, non attulerimus. Quamvis enim in describendo cultu harum gentium diuino diligentes nonnulli fuerint, aut attentione tamen et accurate, aut rerum ad hoc argumentum cognitu necessariorum intelligentia caruerunt. Ut vero certiora et ampliora de nonnullis huius mundi partis incolis sciamus, effecere nauigationes exercendae mercaturae gratia ab Europaeis nationibus ad litora sinus Gangetici, praecipue ad oras Coromandelicas et Malabaricas susceptae. Hae enim laudatissimi instituti occasionem praebuerunt, euangelium IESV CHRISTI his populis praedicandi, et viros doctos atque literarum sacrarum pariter atque secularium probe gnaros eam ob causam illuc mittendi. Qui ut arduum et difficile negotium rite perficerent, linguarum quae in istis regionibus obtinent, usum edocti, de religione, theologia reliquisque dogmatibus horum populorum dispicere coeperunt, ut quae praeiudicia, qui errores refutandi essent, intelligerent. Quem in finem cum sacerdotibus Indorum istorum, quos Braminas vel Bramanas vocant, congressi, partim ex ore illorum, partim ex scriptis tantum religionis opinionumque Malabaricarum notitiam consecuti sunt, quantam de aliarum regionum incolis non habemus. Inter hos

t) pag. 289. seqq.

u) Metamorph. L. vlt. c. vlt.